

Силабус
навчальної дисципліни
Основи журналістики
2023–2024 навчальний рік

Освітня програма Журналістика
Спеціальність 061 Журналістика
Галузь знань 06 Журналістика
Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень

Викладач Наталія РУЛА
Посилання на сайт <https://bdpu.org.ua/faculties/ffsk/structure-ffsk/kaf-soc-kom/composition-kaf-soc-kom/rula-nataliia-volodymyrivna/>
Контактний телефон 0999120849
E-mail викладача: nataliya.rula@gmail.com
Графік консультацій середа, 16.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90 1 семестр – 3/90	1 семестр – 16	1 семестр – 14	1 семестр – 60	1 семестр – екзамен

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: журналістика, преса, телебачення, радіо, медіа, масова інформація

Мета та завдання курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи журналістики» є сформувати сучасне уявлення про журналістику, її професійні засади, майстерність журналіста, зв'язок журналістики з іншими гуманітарними дисциплінами, а також усвідомити специфіку професії журналіста серед інших інформаційно-творчих, соціально орієнтованих професій.

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни «Основи журналістики» полягають у тому, щоб дати студентам чіткі уявлення про основи журналістської діяльності, про структуру науки про журналістику, про основні концепції і напрямки сучасного журналістикознавства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде знати:

- поняття про основні концепції і напрямки сучасного журналістикознавства;
- журналістику як розгалужену систему;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент буде вміти:

- визначати значення, місце і роль журналістики в суспільстві, її участь в суспільних перетвореннях, з'ясувати правові та морально-етичні засади журналістської діяльності;
- окреслювати історичні тенденції розвитку форм і методів подачі матеріалів, еволюції жанрів.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ЗК 02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями. ФК 01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.	ПРН 02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції. ПРН 04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел. ПРН 08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань. ПРН 13. Передбачати реакцію аудиторії на

інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціальнокомунікаційних наук.
--

Зміст курсу:

Тема 1. Загальні поняття про журналістику. Предмет, структура та завдання курсу. Стан журналістикознавства в Україні та джерела курсу. Загальні поняття про журналістику. Визначення журналістики. Журналістика як соціальний інститут. Журналістика як історія сучасності. Журналістика як бізнес. Епістемологічна сутність журналістики. Об'єкти і предмет журналістики. Журналістика як наука (журналістикознавство) та її найважливіші складові: теорія та історія журналістики.

Тема 2. Журналіст як суб'єкт масово-інформаційної діяльності. Портрет професії журналіста. Привабливі боки журналістики. Труднощі спеціальності.

Тема 3. Журналістика як система засобів масової інформації. Розвиток мас-медіа XXI ст. Типологія журналістики та її засади. Чотири підсистеми журналістики. Взаємодія інформації та комунікації. Атрибутивні особливості преси, радіомовлення, телебачення та інтернет-журналістики, переваги кожного типу журналізму перед іншими та їх вади.

Тема 4. Журналістика як масово-інформаційна діяльність. Поняття «масової інформації» в журналістиці. Типологічні концепції соціальної інформації. Перетворення наукових, професійних, художніх та індивідуальних повідомлень на масову інформацію. Новина та її атрибути. Спонукальність масової інформації. Специфіка інформації: актуальність, оперативність, документалізм, повторюваність тем і неповторністю матеріалів.

Тема 5. Журналістика в інформаційному просторі. Зміст поняття «інформаційний простір». Інформаційні агентства, специфіка їхньої діяльності. Інфраструктура журналістики.

Тема 6. Свобода слова і журналістська діяльність. Загальні уявлення про свободу. Діалектика свободи і необхідності. Свобода і пізнавальна діяльність людини. Свобода преси і партійність. Поняття про цензуру. Засади ліберальної теорії свободи преси в законодавствах розвинутих країн та міжнародних правових документах. Конституція України як гарантія свободи преси й журналістської діяльності в Україні.

Тема 7. Журналістика в системі соціальних інститутів. Органи масової інформації як репрезентанти держави, законодавчої чи виконавчої влади, соціальних груп, партій. Інформаційна та агітаційна журналістика. Зміст термінів «ЗМІ» та «ОМІ», сфери їх вживання. Управління суспільством за допомогою громадської думки. Громадська думка як явище суспільного життя та її найбільш характерні ознаки. Етапи формування громадської думки. Інформаційна та аналітична моделі журналістики.

Тема 8. Соціальна позиція журналіста. Гуманізм як синтез вимог до журналістської діяльності. Розуміння людини як найвищої цінності, забезпечення миру і злагоди в суспільстві, усунення перешкод на цьому шляху. Патріотизм. Інтернаціоналізм. Демократизм. Правдивість. Оперативність.

Тема 9. Загальні та спеціальні функції журналістики. Тлумачення проблеми в сучасній теорії журналістики. Загальні функції: інформаційна та функція формування громадської думки. Спеціальні: організаційна, функція соціальної критики, ідеологічна, культурна, розважальна, рекламна функції.

Тема 10. Концепції журналістики. Авторитарна журналістика. Лібертаріанська (лібератарійська, ліберальна) журналістика. Журналістика соціальної відповідальності. Соціалістична система журналістики. Осмислення проблем журналістики в новітній філософії.

Тема 11. Журналістика як творча діяльність. Професійні обов'язки. Умови спеціалізації журналіста. Семантичний, синтаксичний та прагматичний аспекти творчості. Зміст і форма журналістського твору. Аналітико-інтегруюча праця журналіста. Вимоги до роботи з фактом. Процес аналізу причинно-наслідкового зв'язку. Форми аналізу. Чинники змістово-формальної єдності. Редакторська діяльність як творчість.

Тема 12. Дієвість та ефективність журналістики. Дієвість як особлива форма результативності. Ефективність як міра задоволення потреб аудиторії в масовій інформації. Чинники впливовості журналістських матеріалів.

Тема 13. Метод журналістики. Загальні уявлення про метод. Загальнофілософські засади методу журналістики. Три провідні типи мислення людини: художній, науковий і практичний. Провідні ознаки практичного мислення. Журналістика як практичне мислення. Типи та специфіка образності в журналістиці. Докази та аргументи в журналістиці. Синтетичний, універсальний характер журналістики.

Тема 14. Збирання зовнішньої та виготовлення внутрішньої інформації. Спостереження як методи збирання інформації та його види: відкрите і приховане, включене і невключене. Зовнішнє вивчення і бачення зсередини при методі спостереження. Вивчення документів і джерел як метод збирання інформації. Листи читачів. Інтерв'ю як метод збирання інформації, їх типи. Підготовка до інтерв'ю. правила інтерв'ю. Публіцистика як серцевина журналістики. Об'єкт і предмет публіцистики. Виявлення проблемної ситуації в публіцистиці.

Вимисел у публіцистиці. Головні елементи структури публіцистичного твору: оповідач, публіцистична ідея, публіцистичний конфлікт.

Тема 15. Сучасна масово-інформаційна ситуація. Світові процеси та обличчя журналістики в Україні. Столиця і провінції – особливості розвитку ОМІ. Цензурна ситуація та її найважливіші характеристики. Типи української журналістики. Стилїстика сучасної журналістики.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах

Вид контролю	Максимальна вага поточного та підсумкового контролю у балах	Частина підсумкової оцінки у балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		50	100
Практичні заняття	35		
Самостійна робота	15		
Підсумковий контроль		50	
Екзамен:			
I теоретичне питання	15		
II теоретичне питання	15		
практичне завдання	20		

Таблиця 2. Розподіл набраних студентом балів під час поточного контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	Добре	відмінно
Практичне заняття 1	2	3	4	5
Практичне заняття 2	2	3	4	5
Практичне заняття 3	2	3	4	5
Практичне заняття 4	2	3	4	5
Практичне заняття 5	2	3	4	5
Практичне заняття 6	2	3	4	5
Практичне заняття 7	2	3	4	5
Максимальна кількість набраних балів	14	21	28	35

Таблиця 3. Розподіл набраних студентом балів під час підсумкового контролю

Види робіт	Кількість набраних балів			
	незадовільно	задовільно	Добре	відмінно
Екзамен:				
I теоретичне питання	1	5	10	15
II теоретичне питання	1	5	10	15
практичне завдання	1	3	15	20
Максимальна кількість набраних балів	3	13	35	50

Таблиця 4. Шкала оцінювання поточного та підсумкового контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
39-50	відмінно	зараховано	A (відмінно)
32-38	добре		B (добре)
26-31			C (добре)
21-25			D (задовільно)
14-20	задовільно		E (задовільно)
8-13	незадовільно	не зараховано	FХ (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-7	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (50+50=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Таблиця 5. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (добре)
65-77			C (добре)
58-64			D (задовільно)
50-57	задовільно		E (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FХ (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

Основні

1. Владимиров В. М. Вступ до журналістики: навч. посібник. Київ: НАУ, 2015. 284 с.
2. Журналістський фах: газетно-журнальне виробництво: навч. посібник. 2-ге вид., переробл. і допов. / Т. О. Приступенко, Р. В. Радчик, М. К. Василенко [та ін.]; за ред. В. В. Різуна. Київ: Київський університет, 2012. 352 с.
3. Кулик О.Д. Основи журналістики: навчальний посібник. Переяслав-Хмельницький: «Видавництво КСВ», 2014. 152 с.
4. Лаврик О. В. Основи журналістики: навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності

- «Журналістика». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 73 с.
5. Михайлин І. Л. Основи журналістики: підручник. 5–те вид., переробл. та допов. Київ: ЦУЛ, 2011. 496 с.
  6. Москаленко А.З. Теорія журналістики: навч. посібник. Київ: Ексаб, 2002. 334 с.
  7. Назаренко Г. І. Інформаційні жанри журналістики: навч. посібник: в 2 ч. Ч. 1 / Г. І. Назаренко. Київ: НАУ, 2010. 32 с.
  8. Назаренко Г. І. Інформаційні жанри журналістики: навч. посібник: в 2 ч. Ч. 2 / Г. І. Назаренко. Київ : НАУ, 2010. 64 с.
  9. Носке Г. Журналістика: що треба знати та вміти: книжка для читання та підручник. Київ: Центр вільної преси, 2017. 312 с.
  10. Приступенко Т. О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації: навч. посібник. Київ: Знання, 2011. 351 с.
  11. Різун В. В. Основи журналістики у відповідях та заувагах. Київ: КНУ імені Т. Шевченка, 2004. 80 с.
- Додаткові**
12. Бідзіля Ю. М. Словник журналіста: терміни, мас– медіа, постаті. Ужгород: Закарпаття, 2007. 224 с.
  13. Біличенко О. Художня література в інформаційно-комунікаційному просторі сучасності: монографія. Слов'янськ, 2012. 351 с.
  14. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: підручник. 2–ге вид., переробл. і допов. Львів: ПАІС, 2004. 268 с.
  15. Лизанчук В. В. Радіожурналістика: засади функціонування: підручник. Львів: Вид-во ПАІС, 2000.

Інтернет-ресурси

16. Media Sapiens. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/>
17. Бібліотека БДПУ. URL: www.bdpu.org/library
18. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
19. Закон України «Про доступ до публічної інформації». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-171>
20. Закон України «Про інформацію». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
21. Комісія з журналістської етики. URL: <http://www.cje.org.ua/>
22. Медіатека кафедри соціальних комунікацій.